

راهبردهای کاهش مسائل جمعیتی و آسیب‌های شهری در ایران به منظور افزایش امنیت پایدار در کشور

سیدمحمدعلی موسوی^۱، حمید نادری^۲، محمدرضا فرجی^۳

چکیده

وضعیت موجود استقرار جمعیت و نظام شهری کشور حکایت از مسائل و معضلاتی دارد که آسیب‌های بسیاری را بر شهرهای کشور تحمیل کرده است. این آسیب‌های شهری، امنیت پایدار در کشور را تحت تأثیر قرار داده است. هدف از این پژوهش، ارائه راهکارهایی به منظور کاهش مسائل جمعیتی و آسیب‌های شهری برای کمک به تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران کلان حکومت می‌باشد. روش پژوهش، توصیفی-اسنادی و گردآوری اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای انجام پذیرفته است. در این پژوهش، عدم تبعیت دولت از سیاست‌ها و الگوهای غربی، تمرکز بر رویکرد جامعه‌محور دولت‌ها، مراجعه به نیروی مردم و جامعه مدنی، هم‌افزایی دولت و جامعه، بازنگری در سیاست‌های کلی شهرهای صنعتی و فرایند صنعتی‌سازی شهرها، تقویت رسانه‌های داخلی علی‌الخصوص رسانه ملی، عملی ساختن نمونه‌ای از شهر اسلامی به منظور الگوسازی، بازسازی در متوازن‌سازی جمعیت‌های استان‌های مرزی، ایجاد پایگاه‌های رصد و پایش آسیب‌های شهری و سطح ظهور و بروز آن و لزوم تعیین نظام پایدار مالی برای شهرداری‌ها و تعیین چارچوب تصمیم‌گیری در شورای عالی شهرسازی و معماری به عنوان راهکارهای پیشنهادی برای کاهش مسائل جمعیتی و آسیب‌های شهری ارائه شده است.

واژگان کلیدی: مسائل جمعیتی، آسیب‌های شهری، امنیت پایدار، راهبرد.

۱- مقدمه

شهرها و مجتمع‌های زیستی از جمله بارزترین و ملموس‌ترین جلوه‌های فرهنگ بشری است که با ارائه فضاهای عینی و قابل ادراک، بسیاری از مولفه‌های فکری و ذهنی متأثر از آن را بیان می‌کند. علاوه بر این نوع ارتباط، فضاهای شهری، محیطی فرهنگ-ساز و تاثیرگذارند که می‌توانند در شکل‌گیری نظام زیرساختی و ذهنی جامعه اثربخش باشند. از شروع انقلاب صنعتی، شهر به طور روزافزونی ذهن آدمی را به عنوان یک موضوع مورد مطالعه به خود مشغول ساخته و بدون شک همان‌گونه که شهرها به توسعه خود ادامه می‌دهند، پدیده شهر نیز توجه زیادی را به خود معطوف کرده و خواهد کرد. تاثیرات انقلاب صنعتی در شهرهای اروپایی و سپس با اشاعه الگوهای غربی و تجویز آن‌ها به عنوان تنها راه پیشرفت، در شهرهای کشورهای در حال توسعه و کم‌توسعه یافته نیز سبب بروز و گسترش شدید نارسایی‌هایی در آن‌ها شد. شهرسازی و شهرنشینی در ایران تا چند سده پیش دارای ویژگی‌های خاص خود و شخصیت جهانی بی‌همتایی بود، اما ورود مدرنیته و انقلاب صنعتی در جهان باعث تغییر و دگرگونی‌هایی در ظاهر و کالبد و بافت شهرهای ایران گردید و الگوی شهرنشینی را به الگوی غالب اسکان جمعیت مبدل کرد.

امروزه تغییرات با نرخ سریعی بوقوع می‌پیوندند. تغییرات فناوری و متعاقباً تغییر در دیگر جنبه‌های زندگی، افزایش روز افزون وابستگی متقابل کشورها و ملل، تمرکززدایی جوامع و نهادهای موجود که بدلیل گسترش فناوری اطلاعات شتاب بیشتری یافته‌است، تمایل روزافزون به جهانی‌شدن به همراه حفظ ویژگی‌های ملی، قومی و فرهنگی و بسیاری عوامل دیگر، لزوم درک بهتر

۱. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی نظری فرهنگی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)، mousavi@gmail.com ۸۲

۲. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران.

۳. دانش‌آموخته دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه تهران.